

заключна сцена – **фінальна (остання) сцена**; заключний тур – **фінальний тур**; заключне слово – **прикінцеве (підсумкове) слово**; заключна частина – **фінальна (остання) частина**; заключний баланс – **остаточний (підсумковий) баланс**.

Отже, замість **заклучний** у словосполученнях залежно від їхнього значення потрібно вживати **завершальний, підсумковий, останній, фінальний, остаточний**.

Катерина Городенська

ЗДОБУВАТИ – ДІСТАВАТИ

У сучасній мовній практиці сплутують значення слів **здобувати** – **діставати**.

По радіо можна почути: *На цьому веселому ярмарку можна було **дістати** нагороду за найкращу роботу*. Дієслово **діставати** закріпилося в ужитку із значеннями (СУМ, II, 308): 1) ‘брати, витягувати що-небудь звідкись’, наприклад: *Христя підвела голову, глянула на Марину, що спиналася на мисник **діставати** посуду* (Панас Мирний); *Кавун **дістав** з кишені сірники, тернув сірником об стіну* (І. Нечуй-Левицький); 2) ‘дотягуючись, досягаючи, доторкатися до чого-небудь’, напр.: *Кайдаш кинув свиту на лаву в куток, завалився, але не **дістав** головою до свити* (І. Нечуй-Левицький); 3) ‘здобувати, відшукувати що-небудь, долаючи труднощі’, наприклад: *Я **дістаю** Вісник, певно таким шляхом, про який писали* (М. Коцюбинський).

Слово **здобувати** у всіх випадках вживання (СУМ, III, 543) містить сему ‘отримати результат, докладаючи певних зусиль’ і може мати значення ‘діставати, розшукувати знаходити кого, що-небудь’, напр.: *О, не один нащадок Прометейя блискучу іскру з неба **здобував*** (Леся Українка). В контексті слово **здобувати** часто функціонує зі значенням ‘наполегливо досягати чого-небудь у впертій боротьбі, навчанні’, наприклад: *Цей маєточок старий Мартович **здобув** своєю солідною працею без нічиєї кривди* (В. Стефаник); *Мов талії води під теплим подихом весни, річкою текло українське селянство туди, де хоч дорогою ціною можна **здобувати** бажану волю* (М. Коцюбинський).

Здобути можна *приз, нагороду, медаль, звання, посаду* тощо. Отже, правильно сказати так: *На цьому веселому ярмарку можна було **здобути нагороду** за найкращу роботу.*

Тетяна Коць

ЗІСТАВЛЯТИ ЧИ ПОРІВНЮВАТИ

У підручниках для загальноосвітніх шкіл типовими є такі завдання: *Зіставте тексти. Який текст, на вашу думку, розповідає про княжі часи, а який про наші дні?; Зіставте зображення рельєфу місцевості. Знайдіть відмінності. Чи правильно тут ужито слово **зіставляти**?*

У Словникові української мови в одинадцяти томах (К., 1970-1980) зафіксовано вживання дієслова *зіставляти* зі значенням ‘порівнювати щось із чим-небудь або між собою’ і наведено приклади з науково-популярної літератури радянських часів (СУМ, III, 579).

Із значенням ‘вимірюючи, розглядаючи, досліджуючи які-небудь однорідні предмети, явища тощо, виявляти в них однакові риси або відмінності, переваги або недоліки’ в українській мові функціонує дієслово **порівнювати** (СУМ, VII, 257). Наприклад, у класиків художнього слова: *Разом з цим листом засилаю до Вас і ці байки. **Порівняйте** їх з байками Глібовими, то Ви самі побачите, які вони слабкі* (Панас Мирний); ***Порівнюючи** життя панів та мужиків, він глибоко пересвідчився, що Бог не дав долі мужикам, що для мужиків нема щастя на землі* (М. Коцюбинський).

Порівнювати можна *тексти, речення, вірші, книги, здобутки, історичні події, явища, географічні об’єкти* тощо. Отже, завдання у підручниках правильно формулювати так: ***Порівняйте тексти.** Який текст, на вашу думку, розповідає про княжі часи, а який про наші дні?; **Порівняйте зображення** рельєфу місцевості. Знайдіть відмінності.*

Тетяна Коць